

אתיקה מקצועית רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

השינויים הקיימים, הצפויים והנדרשים במערך האתיקה המקצועית

עו"ד דרור ארד-אילון / יו"ר ועדת האתיקה הארצית

ארבע השנים האחרונות - מאז הבחירות האחרונות למוסדות הלשכה - היו עתירות שינויים בתחום האתיקה המקצועית. בראש ובראשונה, תיקון מס' 32 לחוק לשכת עורכי הדין (ונכנס לתוקף בחודש ינואר 2010), שפעל להפרדת האתיקה מהפוליטיקה, לשקיפות בהליכי העמדה לדין, יצירת מוסדות חדשים (ועדת מינויים, פרקליט ועדת האתיקה) במטרה להוביל למקצועיות. כך רוב חברי הוועדה אינם נבחרו יציבור, מינויים עובר אישור של ועדת מינויים, הליכי בית הדין המשמעת פתוחים לציבור (אם כי ביחור התלונות חסוי) ומונו פרקליטים בשכר לכל ועדות האתיקה. (ראו, דרור ארד-אילון "שינוי והמשך" אתיקה מקצועית 35 עמ' 1 (2010))

במקביל הוקם פורום האתיקה, בו מכהנים, בין השאר, יושבי הראש של כל ועדות האתיקה. הפורום אישר נוהל אחיד לטיפול בתלונות שאומץ בכל ועדות האתיקה למעט ועדת האתיקה של מחוז תל-אביב, וחשוב מכך - נוהל למניעת ניגוד עניינים בוועדות האתיקה שהתקבל פה אחד ואומץ על-ידי כל ועדות האתיקה (הנוהל מתפרסם בגליון זה בעמ' 2). בדרך זו נקבעה אתיקה של ועדות האתיקה, שמטרתה להגביר את אמון הציבור בוועדות האתיקה ולבצר את אמינות החלטותיהן.

אך לפני כשבועיים, התקבלו במועצה הארצית כללי סדר דין חדשים לבתי הדין המשמעתיים. בכללים אלה נעשה מאמץ משמעותי לקבוע מסגרת חקוקה של הליך הוגן מצד אחד, ולפעול ליעילות דיונית רבה יותר מצד שני. הכללים מבוססים על ניסיון רב שנים של הליכי המשמעת בבתי הדין, כמו גם על התפתחות הגישות לגבי הליכים בעלי אופי עונשי (הכללים יפורסמו באתר הלשכה בקרוב). עתה ממתינה הלשכה לאישור שר המשפטים כדי שיינתן לכללים מעמד משפטי מחייב כחקיקת משנה.

מאז מונו ועדות האתיקה החדשות (לאחר תיקון 32), ניתן משקל חדש ורב משהיה לחוות דעת מקדימות. מוסד ייחודי זה מאפשר לכל חבר לשכה להיוועץ מראש עם ועדת אתיקה כדי לכוון את דרכו. התיקון גם קבע שחוות דעת מקדימה של ועדת הארצית מחייבת את כל ועדות האתיקה המחוזיות (סעיף 60 לחוק). בדרך זו האתיקה מבקשת להפוך לא רק לחסם מפני התנהגות פסולה, אלא למדריך מקצועי פעיל ונגיש.

אולם המלאכה לא תמה. לא קשה לראות שההפרדה בין פוליטיקה לאתיקה לא הושלמה. לקראת מערכת הבחירות הנוכחית ובמהלכה אנו נתקלים בשימוש במוסדות האתיקה כדי לקדם מטרה אישית או פוליטית. תפקידה של ועדת אתיקה הוא למנוע שימוש לרעה באתיקה, ולעמוד בשער גם כאשר הדבר אמור לשרת מי ממקורביו. אכן, בדרך כלל אנו חוים שיפור בהפרדה בין אתיקה לפוליטיקה - אולם היו כמה מקרים

עורכת: ד"ר לימור זר-גוטמן, עו"ד, המסלול האקדמי המכללה למינהל ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** עו"ד דרור ארד-אילון
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל אביב 64731, טל. 03-6362200, פקס. 03-6918696, email: dorit@israelbar.org.il
מאמרי המערכת: השינויים הקיימים, הצפויים והנדרשים במערך האתיקה המקצועית ■ **הנחיות והחלטות:** ועדת האתיקה הארצית ■ **עיצוב:** סטודיו רחל קליין

שבהם השימוש הפוליטי המלאכותי באתיקה היה בולט. אין ספק, שבעניין זה נדרשת עבודה נוספת. במקביל, הפכו ענייני האתיקה לנושא המסוקר על-ידי העיתונות. יש לברך על כך. העובדה ששאלות אתיות מעניינות את הציבור היא סימן חיובי (גם אם מעת לעת נפגע מכך עורך הדין שעניינו מתפרסם ברכים). אולם אין להשלים עם הדלפות מועדות האתיקה על עניינים המתבררים בפניהן. הדלפות מועדות האתיקה חותרות תחת אמון הציבור, ומהוות סממן מובהק לשימוש לרעה באתיקה. בעוד שהליכי העמדה לדין גלויים וראויים לפרסום, הליכי הברור המוקדמים חסויים. הם באים להגן על הנילונים ועל המתלוננים, ובעיקר על תקינות שיקול הדעת המקצועי בשאלות של העמדה לדין משמעת.

העובדה שכ-70% מהתלונות מתבררות בוועדה אחת החולשת על שני מחוזות מחייבת תיקון הואיל ואין לכך כל הצדקה עניינית ומקצועית. חברי כל מחוז זכאים לוועדת אתיקה מחוזית, ומנגד - ריכוז כה גדול מבטא "חיסרון לגודל" - ופוגע בפיזור בין ועדות האתיקה המחוזיות. גם עניין זה יחייב עיון ופעולה בקדנציה הקרובה. רבים אינם ערים לעובדה שמוסדות האתיקה אינם מתפזרים לאחר הבחירות. וועדות האתיקה ובתי הדין מונו לתקופה של ארבע שנים מחודש ינואר 2010, והם ימשיכו את עבודתם יהיו תוצאות הבחירות אשר יהיו. מנגד, פעולתנו להגברת המודעות והאכיפה מצד אחד ולהגנה על טוהר שיקול הדעת המקצועי של ועדות האתיקה ושל בתי הדין - תמשכנה במלוא הנחישות.

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

בחודש פברואר אישר פרום האתיקה בלשכת עורכי הדין נוהל ניגוד עניינים לוועדות האתיקה. כל ועדות האתיקה אשררו את הנוהל. בכך הוסדרה שאלת ניגוד העניינים ונקבעו כללים אחידים וברורים בעניין זה. הנוהל מפורסם באתר הלשכה, ובשל חשיבותו נביאו בשלמותו.

נוהל טיפול בתלונות על-ידי ועדות האתיקה (ניגוד עניינים) - תשע"א - 2011

1. בכללים אלה:
 - א. **"הצדדים לתלונה"**: נילון, מתלונן, ב"כ נילון, ב"כ מתלונן.
 - ב. **"בעל תפקיד במערך הקבילה"**: חבר ועדת אתיקה, פרקליט ועדת אתיקה, עוזר פרקליט, בא-כוח של ועדת אתיקה בהליכים משמעתיים או משפטיים, חבר לשכה המסייע לעבודת ועדת אתיקה, או חבר בוועדת המינויים לפי סעיף 18ד לחוק לשכת עורכי הדין.
 2. תלונה נגד עורך דין תטופל, ככלל, בוועדת האתיקה של מחוז לשכת עורכי הדין בו הוא רשום.
 3. תלונות נגד מתמחים יטופלו בוועדת האתיקה הארצית.
 4. תלונות נגד עורכי דין שחברותם בלשכה הושעתה, המתייחסות לתקופה בה היו מושעים, יטופלו בוועדת האתיקה הארצית.
 5. תלונות נגד חברי בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין, יטופלו בוועדת האתיקה הארצית.
 6. נתקבלה בוועדת אתיקה תלונה, שלפי עניינה צריכה להתברר בוועדה אחרת, תעביר הוועדה המקבלת את התלונה לטיפול בוועדה המוסמכת לדון בה לפי סעיפים 2-5 לעיל.
 7. יו"ר ועדת אתיקה ראשי להחליט כי בשל חשיבות מיוחדת, או עניין ציבורי, תלונה שהוגשה לוועדה בראשה הוא עומד - תטופל בוועדת האתיקה הארצית. החליט יו"ר ועדת האתיקה הארצית לטפל בתלונה כאמור - יודיע על כך ליו"ר ועדת האתיקה המחוזית הרלבנטית, אשר יוכל להציג בפני יו"ר ועדת האתיקה הארצית את עמדתו בעניין.
 8. נוצר חשש ממשי, לפיו ועדת אתיקה מחוזית מצויה בניגוד עניינים שאינו מאפשר לה לטפל בתלונה מסוימת, תעביר הוועדה את התלונה לטיפול בוועדת האתיקה הארצית. ועדת האתיקה הארצית תהא רשאית לטפל בתלונה בעצמה, או להעבירה לוועדה מחוזית אחרת, כפי שיקבע יו"ר הוועדה הארצית.
 9. במקרה שיש חשש ממשי שוועדת האתיקה הארצית מצויה בניגוד עניינים שאינו מאפשר לה לטפל בתלונה מסוימת, תעביר הוועדה את התלונה לטיפול בוועדת אתיקה מחוזית שאינה מנועה מלטפל בה, כפי שיקבע יו"ר ועדת האתיקה הארצית.

טיפול בתלונות נגד בעלי תפקידים

10. ועדת אתיקה מחוזית לא תטפל בתלונה שאחד מצדדיה הוא חבר ועד מחוז או בעל תפקיד במערך הקבילה המחוזי, או בתלונה שיש לגביה מעורבות ישירה של אחד ממלאי התפקידים לעיל. התלונה תועבר לטיפול של ועדת אתיקה מחוזית אחרת, כפי שיקבע יו"ר ועדת האתיקה הארצית.
11. ועדת האתיקה הארצית לא תטפל בתלונה שאחד מצדדיה הוא חבר הוועד המרכזי, או בעל תפקיד במערך הקבילה הארצי, או בתלונה שיש לגביה מעורבות ישירה של אחד ממלאי התפקידים לעיל. התלונה תועבר לטיפול בוועדת אתיקה מחוזית אחרת שאינה מנועה מלדון בה, לפי החלטת יו"ר הוועדה הארצית.
12. נתבקשה ועדת האתיקה הארצית לטפל בתלונה שאחד מצדדיה חבר הוועד המרכזי, או בעל תפקיד במערך הקבילה הארצי, או בתלונה שיש לגביה מעורבות ישירה של אחד ממלאי התפקידים לעיל, וזאת בתוקף סמכותה כקובל נוסף לפי סעיף 63 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן: החוק), תודיע למתלונן כי היא מנועה מלעשות כן, ותבהיר לו את זכותו לפנות ליועץ המשפטי לממשלה או לפרקליט המדינה תחתיה.

דיון מאוחד בתלונה

13. ראתה ועדת אתיקה כי תלונה המטופלת אצלה עוסקת באותה פרשה עובדתית של תלונה המטופלת בוועדת אתיקה אחרת, תפנה לוועדה האחרת ויוסכם היכן תידון התלונה במאוחד. לא הגיעו הוועדות להסכמה בדבר מקום הטיפול בתלונה - יחליט בדבר יו"ר ועדת האתיקה הארצית.

ניגוד עניינים פרטי של בעלי תפקידים במערך הקבילה

14. ראה בעל תפקיד במערך הקבילה, כי יש חשש ממשי שהוא מצוי בניגוד עניינים המונע ממנו לדון בתלונה מסוימת, יודיע על כך ללא דיחוי ליו"ר הוועדה וימנע עצמו מן הטיפול בתלונה. לפי טיבו של העניין יחליט יו"ר הוועדה, אם יש למנוע מהחבר להיות נוכח בדיונים, או שמא די בכך שלא ישתתף בדיון ובהצבעה, והדבר יתועד בפרוטוקול או בתיק התלונה.
15. היה יו"ר הוועדה עצמו מצוי בניגוד עניינים כאמור, יעביר את הטיפול בעניין במישור המינהלי והענייני לממלא מקומו ובהעדרו לבכיר מסגרתו.
16. מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל, בהתקיים המקרים הבאים יש חזקה לקיומו של ניגוד עניינים כאמור:
 - א. בעל התפקיד היה מעורב בעניין נשוא התלונה בתור בא כוח, בורר, מגשר, עד, יועץ מקצועי, מומחה או בדרך דומה אחרת.
 - ב. בעל התפקיד הוא קרוב משפחה או חבר קרוב של אחד הצדדים לתלונה.
 - ג. התלונה מעוררת שאלות הקשורות לבחירות כלשכת עורכי הדין או לפעילות הנבחרים בה, ובעל התפקיד מעורב בעצמו בבחירות או שהוא נבחר ציבור המעורב באותה פעילות.
 - ד. אחד הצדדים לתלונה הוא לקוח של בעל התפקיד, או שהיה לקוחו ב-5 השנים האחרונות.
 - ה. אחד הצדדים לתלונה מועסק במשרד בו פועל בעל התפקיד, או היה מועסק שם ב-3 השנים האחרונות.
17. בעל תפקיד במערך הקבילה לא יקבל על עצמו לייצג לקוח נגד הוועדה שהוא מכהן בה, או כל ועדת אתיקה אחרת.
18. נתקבלה במשרדו של חבר ועדת אתיקה פנייה בכתב הנוגעת לתלונה, יימנע מלהשיב לפניה, ויעבירה למזכירות הוועדה, אשר תודיע על כך לפונה. נתקבלה פנייה כאמור בעל-פה, יודיע החבר לפונה כי הוא מנוע מלקבל את הפנייה, ויעדן בכך את מזכירות הוועדה.
19. בעל תפקיד במערך הקבילה לא יגלה מידע שנמסר לו בתוקף תפקידו בעניינה של תלונה שטופלה במערך הקבילה, למעט מידע המותר לפרסום.

שאלות

20. כללים אלה יחולו גם על טיפול בשאלות, בשינויים המחוייבים. עם זאת, ועדת האתיקה הארצית תוכל לטפל בכל שאלתא שהופנתה אליה.

שונות

21. יושב ראש ועדת אתיקה יהא אחראי לכיצוע נוהל זה בועדת האתיקה שהוא עומד בראשה.
22. דנה ועדת אתיקה בתלונה נגד עו"ד המשותף למחוז אחר, תטפל בה בכל שלביה, ואם תוגש בה קובלנה, תנהל את הקובלנה באמצעות הפרקליט שלידה.
23. קיבלה ועדת אתיקה לטיפול תלונה של עורך דין הרשום במחוז אחר, תודיע לוועדת האתיקה המחוזית על קבלת התלונה לטיפול, על החלטה בדבר גניזה או העמדה לדין ועל תוצאות הליך הקובלנה.
24. החליטה ועדת אתיקה להגיש קובלנה נגד חבר ביה"ד המשמעת המחוזי או הארצי, חבר ועד מחוזי או מרכזי, חבר ועדת אתיקה או חבר המועצה הארצית - יודיע פרקליט הוועדה על כך ליו"ר המוסד שבו מכהן הנילון.

אסור לאשר חתימה על תצהיר באמצעות הפקס גם אם מציינים זאת בתצהיר

עובדות המתלונן הוא צד שכנגד ללקוחות שמייצג עורך הדין הנילון בסכסוך מקרקעין. לטענת המתלונן, הנילון אימת את חתימת לקוחותיו על תצהירי עדות ראשית באמצעות הפקס. הנילון השיב שאומנם החתמת לקוחותיו בוצעה בפקס אך הדבר צוין בתצהיר כך שלא מדובר בהטעיה. הנילון הסביר שמדובר בלקוחות קבועים המוכרים לו אישית המתגוררים בגבול הצפון ואינם מגיעים דרך שגרה לאזור המרכז, שם נמצא משרדו.

החלטה להעמיד את הנילון לדין משמעתי בשל אימות התצהירים בפקס. [החלטה מספר את 26/10]

הצגת שמות עורכי דין על גבי נייר המכתבים של המשרד

לנוכח עמדות שונות בעניין הנדון, שפורסמו ברבים, נדרשה ועדת האתיקה הארצית לשאלת ניר המכתבים של עורך דין, ונתנה החלטה מפורטת. לפי הוראת סעיף 60א(ג) לחוק על פיה חוות דעת מקדימה של ועדת האתיקה הארצית תחייב את כל ועדות האתיקה המחוזיות. להלן ההחלטה:

א. הדין המשמעתי הנוהג הוא, כי עורך דין רשאי להציג על ניר המכתבים המשרדי שלו את כל עורכי הדין העובדים עמו במשרד, בין אם הם שותפים מלאים, שכירים, יועצים או שותפים לשירותי המשרד, ובלבד שיש ביניהם שיתוף פעולה מקצועי.

ב. כפי שנקבע זה מכבר בפרשה אחרת של ניגוד עניינים (החלטה מספר את 286/10 המתפרסמת בגליון זה בעמ' 8), המבחן לשיתוף פעולה מקצועי הוא **ניהול משרד משותף** ובעיקר **קיום מנגנון למניעת ניגוד עניינים בין עורכי הדין באותו משרד**. שיקולים משניים נוספים עשויים להיות קיום לקוחות משותפים, דרכי היוועצות מקצועית קבועות, שיתוף בהכנסות משכר טרחה ועוד.

ג. לשם הכרעה באשר לקיומו של שיתוף פעולה מקצועי ועדת האתיקה אינה בוחנת ואינה צריכה לבחון את ההתקשרות המסחרית או הכלכלית בין עורכי הדין באותו משרד (שכידוע יש לה היבטים רבים ומגוונים).

ד. הסדר זה מבוסס על כללי האתיקה, על הנחיות ועדת הפרסומת, על ההלכה הפסוקה ועל המנהג הרחוב מזה עשרות שנים. סעיף 3(א) לכללי הפרסומת קובע, כי "עורך דין יציין את שמו ואת דבר היותו עורך דין בניר המכתבים שלו". סעיף 3(ב)(7) לכללים קובע, בין השאר, כי בניר המכתבים המשרדי רשאי עורך דין להציג את "פירוט עורכי הדין העובדים עמו במשרדו" (ראו גם גבריאל קלינג, **אתיקה בעריכת דין** בעמ' 60). בבד"א 110,127/09 (פורסם בפדאור-אתיקה) ניתן פסק דין שעסק, בין השאר, בשאלה זו ממש וזיכה את הנאשם מן הטעם ש"החוק אינו ברור בנדון ובהתאם לפרשנות קיימת ניתן לכלול גם עורכי דין המצויים במקום על בסיס שירותי משרד" על פסק הדין הוגש ערעור (בתלונה העיקרית וגם בעניין זה), אשר טרם הוכרע. ועדת החוויזה בכללי האתיקה תידרש לעניין לאחר הכרעה בערעור.

ז. בבד"א 9/08 (פורסם בפדאור-אתיקה) הורשע עורך הדין בכך שהציג על גבי ניר המכתבים של משרדו עורך דין ממשרד אחר שעבד עימו בשיתוף פעולה, אולם הצגת המסמך הייתה לאחר שהסתיים אותו שיתוף פעולה. באותה פרשה, קבעו שתיים מתוך שלוש חברות בית הדין שלדעתן אין בכך עבירה אתית, אחת

המליצה לזכות מהטעם הזה, והשניה הצטרפה לחוות הדעת המרשיעה רק בשל כך שהטענה לא הועלתה על ידי מי מהצדדים ולא התבררה עד תום.

ח. מכוח כלל 3(ח) לכללי הפרסומת, הוקמה ועדת יעוץ לכללי הפרסומת שמטרתה לרכז את הייעוץ וחיווי הדעה המוקדמת בשאלות הנוגעות לפרסומת של עורכי דין בעניינו החליטה ועדת הפרסומת כדלקמן: "נייר מכתבים של משרד עורכי דין יכול שמות של עורכי דין אשר יש ביניהם שותפות מקצועית אמיתית במשרד. כאשר לא מדובר על שותפות מקצועית אמיתית במשרד אזי רישום שמות עורכי הדין על אותו נייר מכתבים עלול לגרום להטעיית הלקוחות של מי מעורכי הדין או לקוחות פוטנציאליים או צד שלישי כלשהו." (אתיקה מקצועית 33 עמ' 8 (2009)).

לסיכום, כאמור עורך דין רשאי להציג על נייר מכתבים משרדי שלו עורך דין השוכר שירותי משרד ובלבד שיש ביניהם שיתוף פעולה מקצועי.

אסורה פתיחת חשבון נאמנות עבור לקוח שחשבנו הוגבל

שאיילתא החלטת הועדה מספר את 43/10 שפורסמה ב-**אתיקה מקצועית** 37 עמ' 6-5 (2010) קבעה שפתיחת חשבון בנק בנאמנות עבור לקוח, שהוכרז כחייב מוגבל באמצעים, מהווה סיכול צו שיפוט וסורה על עורך הדין. כעת מבקש עורך הדין הפונה לדעת האם יש פסול בניהול חשבון נאמנות עבור לקוח שחשבנו הוגבל עקב מתן שיקים ללא כיסוי, אך למיטב ידיעתו אין נגדו תיקי הוצאה לפועל והוא לא הוכרז כחייב מוגבל באמצעים. לדברי הפונה, הלקוח מנהל עסקיו דרך החשבון המוגבל (כנראה למעט משיכת שיקים), וניהול חשבון הנאמנות במקביל, אשר גם דרכו תתבצע פעילות עסקית מגוונת, נעשה "אך לשם הנוחות".

החלטה ניהול פעילות עסקית בחשבון נאמנות על-ידי עורך דין עבור לקוח שחשבנו הוגבל עלול לעלות כדי עבירה אתית, אם לא חמור מכך. (החלטה מספר את 251/10)

חוקר פרטי מטעם חברת ביטוח ועורכי הדין שלה

שאיילתא הפונה, המייצג נפגעים בתיקי נזיקין, מתלונן על אופן פעולתם של חוקרים מטעם חברת ביטוח והדרך בה החוקרים מופעלים על ידי חברת הביטוח ומשרדי עורכי הדין מטעמה במקרים נזיקיים. לטענתו, חברת הביטוח ועורכי דינה מפרים את כללי האתיקה בכך שהחוקרים הפרטיים פונים לנפגע ולעדו.

החלטה (1) לאור הוראת כלל 25(א)(1) עורך דין של חברת ביטוח מנוע מלשגר לנפגע, המיוצג על ידי עורך דין, חוקר על מנת שזה יפנה לנפגע ישירות או יחתים אותו על מסמך כלשהו.

(2) לגבי פעולת החוקרים הפרטיים וחברת הביטוח - לוועדת האתיקה או לכל מוסד אחר בלשכה אין כל סמכות אכיפה כלשהי על גורמים שאינם נמנים על חברי הלשכה, למעט מקרה של הפרת יחוד המקצוע (סעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין). (החלטה מספר את 69/10)

ניגוד עניינים: לא ניתן להמשיך ייצוג משותף כאשר שני הלקוחות בסכסוך

שאיילתא עורך הדין הפונה מייצג בתביעה משפטית חברה ושני השותפים בה. בהסכם שכר הטרחה שנערך מתוארים שני השותפים והחברה יחדיו כ"לקוח" אולם ההסכם שהומצא לוועדה חתום רק על ידי אחד השותפים ואינו חתום על ידי השותף השני או החברה. בין שני השותפים התגלע סכסוך במסגרתו ביקש אחד השותפים מעורך הדין הפונה שכל מידע בקשר לתביעה יעבור רק אליו באופן בלעדי. עורך הדין מתנגד לביצוע הוראה זו ושואל את הועדה כיצד עליו לנהוג.

החלטה עורך הדין הפונה חייב לקבל הוראות רק משני השותפים יחדיו, ואין הוא רשאי לבצע הוראות של אחד השותפים אשר ימדרו את השותף האחר ממעורבותו בעסקה. במצב שנוצר, עורך הדין אינו יכול להמשיך לייצג את החברה בתביעה האמורה אלא אם שני השותפים יסכימו לכך. (החלטה מספר את 331/10)

חובת סודיות של מנהל עזבון לעתיד כלפי היורשים

שאלתא עורכת הדין הפונה עומדת להתמנות למנהלת עזבון שלו שני יורשים - אח ואחות. האח חתם לה על יפוי כוח והאחות לא. שאלתה היא האם היא חייבת לגלות לכל אחד מהיורשים מה השני אמר לה או שיש לה חובת סודיות כלפי שניהם?

החלטה

1. מנהל עזבון בתור שכזה אינו עורך דין של מי מהיורשים. לפיכך, תפקידו אינו יוצר יחסי ייצוג ואינו יוצר חסיון עו"ד-לקוח.
2. ככל שלמנהל העזבון מתמנה עורך דין של מי מהיורשים, כי אז כלפי אותו יורש חלה חובת הסודיות וחסיון עו"ד-לקוח לגבי מה שאמר לו הלקוח עובר למינוי.
3. השאלה מי הלקוח של עורך הדין מוכרעת לפי קיומו של יפוי כח בכתב או בדרך של יפוי כח בעל פה, היוצר יחסי עו"ד-לקוח.
4. מהשאלה לא ברור מהם יחסי השליחות במקרה הנדון, ולכן לא ניתן להשיב באופן פרטני.
5. המצב המתואר בפניה, מעורר גם שאלה של ניגוד עניינים. הפונה מייצגת מכוח יפוי כח את אחד האחים שמצוי בסכסוך עם האחות, כאשר היא קיבלה משניהם מידע רלוונטי. קשה להכריע בנסיבות אלו אם היא מצויה בניגוד עניינים, אולם ברור שאם היא מצויה בניגוד עניינים היא אינה יכולה להפוך למנהלת עזבון.
6. חשוב להבהיר שאם עורכת הדין תהפוך למנהלת עזבון היא לא תוכל לייצג מי מהצדדים. (החלטה מספר את 216/10)

חסיון וחובת הסודיות: סכסוך שכר טרחה עם הלקוח

שאלתא עורך הדין הפונה ייצג לקוח בתיק גירושין במשך ארבע שנים ולאחרונה נפסק הייצוג אך עורך הדין לא קיבל את שכרו (לא קיים הסכם שכר טרחה). בטרם נפסק הייצוג סיפר הלקוח לעורך הדין שהוא רוצה למכור את כל נכסיו בארץ ולעבור לעשות עסקים בחו"ל. הפונה רוצה לתבוע את שכר טרחתו מהלקוח לשעבר ומבקש לדעת: (1) האם במסגרת בקשה לעיקול ולצו עיכוב יציאה מהארץ הוא רשאי לעשות שימוש במידע שקיבל מהלקוח עצמו? (2) עורך הדין יודע שלפי הסכם של הלקוח עם אשתו (שלא הוא ערכו) היא יותרת על זכויותיה בדירה אך טרם נרשמו זכויותיה על שמו. האם יוכל לצרף את האישה "כמחזיקה" על מנת לעקל את מלוא הזכויות בדירה? והאם האישה תוכל להשתמש בתצהיר של הפונה (שיוגש במסגרת סכסוך שכר הטרחה) בבקשות שהיא תגיש במסגרת תיק ההוצאה לפועל-מזונות לעיכוב יציאה ועיקול?

החלטה

1. רצוי שיהיה לעורך דין הסכם שכר טרחה עם לקוחותיו, ועדיף שהסכם זה יהיה בכתב. כשעורך דין מגיש תביעה לשכרו בלא שיהיה הסכם בינו לבין לקוחו, הוא נוטל על עצמו סיכונים במובנים שונים.
2. חובת הנאמנות של עורך הדין כלפי לקוחו אינה מתבטלת במקרה של סכסוך עם הלקוח. יחד עם זאת, כאשר עורך דין מגן על האינטרסים של עצמו במסגרת יחסיו עם לקוחו (או לקוחו לשעבר) הוא רשאי לגלות סודות של הלקוח במידה הדרושה להגנה על האינטרס שלו. גדרי הזהירות הנדרשים הם, שהעורך הדין מגן על אינטרס אמיתי, שהשימוש בסודות הלקוח דרוש להגנה על האינטרס, ושהשימוש נעשה בדרך ובמידה שאינם חורגים מהגנה על האינטרס.
3. לאור זאת, ובכפוף לגדרי הזהירות המפורטים, התשובה לשאלה הראשונה היא חיובית, ועורך הדין רשאי להשתמש בתביעת שכר הטרחה במידע הידוע לו מיחסיו עם לקוחו לשעבר. אך התשובה לשאלה השנייה היא שלילית: עורך הדין זכאי לגלות את סודותיו של מרשו לצורך הגנה על האינטרסים האישיים שלו, אבל במידה ראויה. ציחפה של אשתו של הלקוח כ"מחזיקה" בעיקול נגד הלקוח, יגרום לכך, שהאישה תדע מיד

עובדות מסוימות, כמו שהוא עומד לנסוע לחו"ל. גם לפי הנתונים שמסר הפונה, צירוף האישה כ"מחזיקה" איננו הכרחי שכן להבטחת שכר הטרחה די בעיקול זכויותיו של הלקוח (הבעל) במחצית הדירה. (החלטה מספר את 233/10)

חסיון וחובת הסודיות: כאשר צד שלישי תובע את עורך הדין בעניין הנוגע לייצוג

שאלתא נגד עורכת הדין הפונה ולקוחתה הוגשה תביעה בגין אי תשלום שכר למזמחה רפואי. הלקוחה אשר התחייבה לשאת בשכר המזמחה הרפואי מסרבת לעשות כן ולכן הוגשה התביעה נגדה ונגד עורכת הדין כמי שהפנתה את התיק לאותו מומחה.

השאלה היא האם במסגרת הגנתה רשאית עורכת הדין להציג את התכתובות עם הלקוחה בהם עדכנה אותה לגבי תשלום בו עליה לשאת?

החלטה עורכת הדין נתבעת על ידי ספק (מזמחה) לשלם חוב שחב בו הלקוח בגין שירות שסופק לצורך השירות המשפטי בו טיפלה. הלקוח מסרב לשלם החוב.

יש לראות בעמדת הלקוח, כשהוא מותיר את עורכת דינו חשופה לתביעה, כמעין פעולה נגד עורך הדין. לפיכך, ככל שעורכת הדין נדרשת לגילוי מידע חסוי לצורך הגנתו, החסיון אינו חל על מידע זה לצורך אותה הגנה והיא רשאית לעשות כן. מטעמי זהירות, ראוי שעורכת הדין תיידע את הלקוחה בעניין כדי לאפשר לה להסדיר החוב בעצמה. ראוי לשוב ולהבהיר שהחסיון מוסר אך ורק במידה הנדרשת לצורך ההגנה, ולא כאשר למידע אחר הקשור לתיק. (החלטה מספר את 342/10)

הערת העורכת עד להחלטה זו החריג שאפשר לעורך הדין לעשות שימוש במידע עליו חלה חובת הסודיות והחסיון בראיות לצורך הגנתו חל רק כאשר ביקש עורך הדין להגן על עצמו מפני הלקוח (למשל, תביעות שכר טרחה או בתלונה ללשכה). ההחלטה מרחיבה את החריג גם למצבים בהם מבקש עורך הדין להגן על עצמו מפני צד שלישי בעניין הנוגע לייצוג כאשר הלקוח חושף את עורך הדין לתביעה. הצידוק לכך הוא זכותו של עורך הדין להגן על עצמו ומניעת ניצול לרעה של הסודיות והחסיון בידי הלקוח.

אסור לעורך דין הנותן ייעוץ משפטי במסגרת עמותה להמשיך ולטפל בפונים באופן עצמאי

עובדות המתלונן טוען כי הגיע לעורך הדין הנילון דרך עמותה בה הוא חבר והנילון משמש כיועצה המשפטי. לטענת המתלונן, גבה ממנו הנילון שכר טרחה מופרז. השאלה בתלונה זו היא, האם עורך דין המשמש כיועץ משפטי של עמותה, בשכר או בחינם, יכול להמשיך בטיפול עצמאי ובשכר באנשים המגיעים אליו לייעוץ במסגרת אותה עמותה?

החלטה

א. עורך הדין הנילון פועל בארגון כמתנדב במתן ייעוץ משפטי ראשוני ללא תמורה לחברי הארגון - דבר זה אינו פסול אולם, אסור לעורך הדין לתת ייעוץ משפטי בתמורה לחבר ארגון שקיבל ייעוץ משפטי ראשוני ללא תמורה (ראו לעניין זה על"ע 12/71 **הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין נ' פלוני**, פ"ד כו(1) 185).

ב. נטען נגד עורך הדין שהארגון הפנה אליו את המתלונן לקבלת ייעוץ משפטי (בתמורה או שלא בתמורה). אך אין ראיות מספיקות לקיומה של הפניה כזו. לפיכך, דין התלונה להיגנז בהעדר ראיות מספיקות.

ג. ראוי להאיר את עיני הארגון והנילון להוראה האמורה המצויה בעל"ע 12/71 לעיל וכן להחלטת הוועד המרכזי לעניין ייצוג משפטי על-ידי עמותות, מלכ"רים וקליניקות בבתי הספר ובפקולטות למשפטים. (החלטה מספר את 271/09 שפורסמה ב-**אתיקה מקצועית** 29 עמ' 4 (2009)) (החלטה מספר את 271/09)

ניגוד עניינים: משרדי עורכי דין המייצגים צדדים מנוגדים ובה בעת מקיימים שיתופי פעולה בניהם

שאלתא למשרד עורכי הדין הפונה הסדר עם משרד עורכי דין ב' לגבי הפניית לקוחות הדדית תמורת אחוזים. המשרד התבקש לייצג לקוח בהליכים משפטיים בהם משרד ב' מייצג את הצד שכנגד. המשרד הפונה מבקש לדעת אם הוא ראוי לייצג את הלקוח בניסיונות אלו.

החלטה חובתו של עורך דין להימנע מחשש לניגוד עניינים היא חובה יסודית ועליו לקיימה בכל הזדמנות. קיומם של יחסים מקצועיים מיוחדים או שיתוף פעולה מסחרי עם משרד אחר עשויים להקים חזקה לחשש לניגוד עניינים שעל עורך הדין להביא בחשבון.

לא ניתן לפתור את כל המקרים האפשריים באמירה כללית והדבר מצוי ביסודו באחריותו של עורך הדין. עם זאת, במקרה שקיימת חזקה כאמור או שיש חשש אצל עורך הדין, ראוי שיעמיד את לקוחותיו על מצב הדברים ויפעל על פי הנחיותיהם.

בנסיבות המתוארות בפניה אין להתיר קבלת תיקים מאותו משרד כל עוד לא הסתיימו ההליכים הפתוחים בין הצדדים. (החלטה מספר את 268/10)

ניגוד עניינים: אסור ייצוג נגד לקוח לשעבר על-ידי סניף אחר של אותו משרד עורכי דין

עובדות עורך הדין המתלונן פנה למשרד עורכי הדין בסניף א' להתייעצות בשאלת ייצוג בערעור על פסק דין. ההתייעצות כללה מספר פגישות והעברת רוב החומר המשפטי שברשותו. בסופו של דבר החליט המתלונן לשכור עורך דין אחר לצורך הערעור והוא שילם למשרד עבור טרחותו עד אותו שלב. מקץ שנה כאשר קיבל את סיכומי הצד שכנגד, המשיכים בערעור, גילה שסניף ב' של אותו משרד עורכי דין הוא שמיצגם. המתלונן מבקש מהועדה להורות על הפסקת הייצוג הנגוע בניגוד עניינים.

המשרד הנילון השיב כי עורכי הדין בסניף ב' לא ידעו על מעורבות משרד א' בערעור ואף לא קיבלו לידם את המידע שמסר המתלונן לעורכי הדין בסניף א'.

החלטה על משרד עורכי הדין לחדול לאלתר מהייצוג הנגוע בניגוד עניינים האסור לפי כלל 16(א) לכללי האתיקה. הכלל חל הואיל ולא דובר בהתייעצות גרידא שבצע סניף א' עם המתלונן. מאחר וסניף א' מנע מלייצג את הצד שכנגד ברור שגם סניף ב' מנע מלייצגם, ואין ליחס כל חשיבות לעובדה שעורך הדין בסניף ב' המטפל בערעור לא היה מעורב בהתייעצות עם סניף א' ובפועל לא קיבל כל מידע מסניף א'. כעקרון יש לתת למונח "עורך דין" בכלל 16 לכללי האתיקה פרשנות הכוללת את כל עורכי הדין במשרד גדול, על כל שלוחותיו, בין שהיו מעורבים בפועל בטיפול בלקוח ובין שכלל לא ידעו על קיומו. כל פרשנות אחרת תביא להתרת ייצוג צדדים מנוגדים על ידי שני עורכי דין באותו משרד, תוצאה שאין מקום להתיר אותה.

הדרישה של כלל 16(א) היא קוגנטית, ולמעט מקרים יוצאי דופן, שמקרה זה אינו נמנה עימם, לא ניתן לחרוג ממנה. החובה של משרד עורכי דין להימנע מהפרת כלל 16(א) לכללי האתיקה עומדת ביסוד היותו משרד אחד והטענה כי פרטים במשרד פועלים באופן עצמאי אינה פוטרת את המשרד המאוחד מעמידה בווראת כלל 16(א).

מהנתונים שלפנינו, אין טענה כאילו הפונה ידע שהוא בניגוד עניינים או כי פעל באופן לא תקין בעת שקיבל את הטיפול בתיק, אולם משהתבררו הנתונים, עמדת הועדה היא שעל הפונה ומשרדו להימנע מהמשך הייצוג. (החלטה מספר את 286/10)

הערת יו"ר הועדה יש זיקה ממשית בין ההחלטה בעניין נייר המכתבים (עמ' 2 בגליון זה) לכין החלטה זו - המבחן לקיומו של משרד משותף, שאפשר להציגו בנייר המכתבים, הוא ניהול משותף ומנגנון ניגוד עניינים. המבנה הארגוני של המשרד הוא בעל חשיבות מועטה בלבד בבחינת קיומו של שיתוף פעולה מקצועי.